

Fr. R. Kreuzwoldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

2019

15. aastakäik

Ukset number 15 kop.

Meie Mats

Nr. 107.

Laupäeval, 3. (16.) septembril 1916.

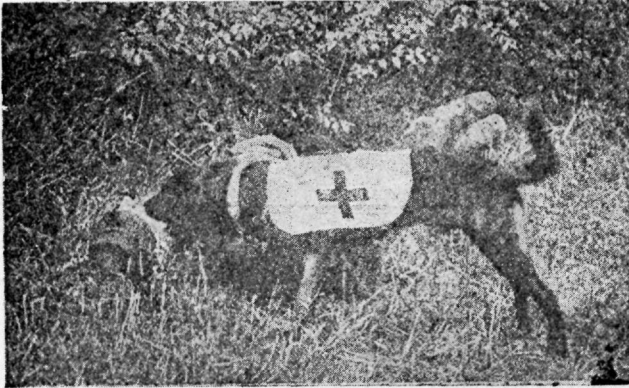
Nr. 107.

Urge unustage Sallinna Eesti näitusele minemast!

Siit on 3.—5. sept. Suisaid loomi ja asju on palju!

Ra Maalike lähed näitusele . . .

Roer- ja nitar tegewuses.

Proua Leeni lahutus.

Erwald G. Seeligeri lõbus roman. (Särg 6.)

VIII.

Dusterodes lõbutseti. Sest kewade oli teel. Puiestitu kastaniad ajasid rufitafuuruseid pungi ja pöösad muutusid filmanähtawalt roheliseks.

Tillo-onu aga jõi grokki, kuid sellegipärast kahwatas ta nina. Tema arust paistis see paha märl olewat. Rahtlaselt nuufutas ta uut pudelit, mis Fritz praegu lauale pani.

"See pole enam kellegi õige asi!" tähendas ta pahaselt.

"Aga onu!" wihastas Fritz.

"Äähen lord õige ise teldrisse!" ütles onu weidi aja pärast.

"Wististe on mõni walepudel wahela sattunud!"

Fritzule tõusis kuri südametunnistus weripunaselt näkku.

Kui onu haisu ninasse sai, wõis asi weel hapuks minna.

"Noh!" ütles onu tähelsapanelikult. "Sul näib jõe olewat?"

"Seda teeb grog!" wastas Fritz tõeustawalt. "See on liig kange!"

"Noh, siis on wiga küll minu juures," urises onu.

"Aga kui ja arwad, siis wõime ju homme kellert rewiderida," andis Fritz nõu. "Täna õhtu pole mul aega."

"Terwisiks, wana waewawares!" hüüdis onu lõbusas tujus. "Aga ära kuula midagi. Sinu aastates on tarwis wõtta, mis on. Kui kangel ja temaga juba oled?"

"Kellega?"

"Noh, Halle liblikaga ikka!"

"Ah so!" wastas Fritz ja aegutas. "Ei ole ikka weel selgust saanud, kuigi mu kriminal talent ei uinu."

"Jah, poisj," naeris onu. "Salka teda aga armastama. Sest saab siis nali!"

"Mina waatan asja peale ainult tõsijest küljest."

"Noh, seda naljakamats asi läheb."

Süts rääkisid nad mõne sõna weel lahutuselt, pealiskaudselt ja ärilikult, sest et kumbki teisele ei soowinud oma saladust awaldada.

"Mis ja arwad, kas Helene wõtab raha wastu?" küsis onu. "Sina tunned teda paremine."

"Ei tea!" wastas Fritz ja keerutas klaasi ringi. "Mida enam ma seeile järele mõtlen, seda selgemaks saab mulle, et ma Helenet õieti ei tunnegi. Wõib olla, et wõtab, wõib olla — ka mitte. Igatahes wõib ta raha ka tagasi liikata."

"Sõn!" urises onu. "Sul wõib õigus olla. Palju aukartust tal ju minu miljonite wastu ei ole."

"Wõistan, et Helene aukartatus sinu rikkuse wastu sind wihastab," kinnitas Fritz nii ilmsüüditalt kui wõis, mille järele onu jutu ruttu obrestiproua von Brugeli peale pööras.

See oli wana daam, kes juba 13 aastat sanatoriumis elas ja teda nüüd warsti täditütreid waatamast tagasi oodati.

Järgmisel hommitul pugus Fritz juure kruusiga alla rummikeldrisse ja lõpetas oma westtamise-ülesande. Suurt

rõhku pani ta pudelite kinnikorrimise peale. Niipea kui ta oma saladusliku tegewuse jäljed ära laotanud, läks ta kõige ilmsüüditamal näol jälle üles. Tillo-onu magas alles — tema ei armastanud warast tõusu.

Teise eine järele heitis Tillo-onu wõidaku pilgu tühja rummipudeli peale ja läks oma joogitagawara rewiderima.

Siin ja seal tõmbas ta mõne pudeli riiulilt wälja ja lastis Fritzul lahti teha, mida Fritz ka heameelega tegi, sest nii jäi saladusjeks, et kõik korgid juba läbipuuritud olid.

Igast pudelist wõttis Tillo-onu pitifitse täie proowiks.

"Imelik!" urises ta. "Asi ongi õige. Wististe tuleb see kewadest."

Fritz niikutas pead.

Weel seltsamal päewal wõis ta omule teatada, et Helene raha olla wastu wõtnud.

"Näed lo!" wõidurõõmistas onu. "Eks ma ütelnud. Näid lase loll protseps minna kudas ta läheb."

Ja seda Fritz siis ka tegi. Kus ta oli, seal oli ka Anna Döring, ja kus Anna Döring oli, seal oli temagi. Laua juures istusid nad wastamisi, ja kui nad ei rääkinud suuga, siis rääkisid nad pilltudega ja jalgadega. Fritzule peeti eht don Juaniks ja keegi ei imestanud ta miljoniteloostuste üle.

Wastuolksa. Tal oleks pahaks pandud, kui ta neid ei oleks lootnud. Igegi doktor Rõndeli armukadedus kadus. Kui ta lõbutsejaid ial nägi, teretas ta neid lahkest ja naeratas õnnelsoowiwalt.

Kuid Fritz ei jäänud selle juure. Ta läks weel kauge- male ja lubas enesele kõiksugu wabadust. Kui ta aga ju niikaugele läks, et terwet Guteknehti sanatoriumi "kõksuläi- waks kummutiks" nimetas, hakkas doktor Rõndel ta harja kinni.

"Mina olen sanatoriumis!" tõendas Fritz. "Mii siis lolluse-paragrafi kaitse all. Sest kes siin lühemat wõi kauemat aega wiibib, kaotab mõne kruwi tõeste."

"Seda on teist näha!" wastas doktor Rõndel terawaste.

"Nagu näha, ei täida teie ka oma päewast programmi."

"See on õige!" kinnitas Fritz. "Mul pole selleks aega. Waid ma pean paraneseid siin kinni hoidma. Preili Döring tahtis juba ära sõita, kuid minu pärast jääb ta weel."

"Süts olete ikka kasulik ka!" naeris doktor Rõndel.

"Mina kui miljonitepärjaja!" rinnutas Fritz. "Ras ei wõiks wast ajalehte wäite tähendus pista, et Fritz Semmel- had sanatoriumis wiibib? Uskuge, juba kolme päewa pärast on teil pood naissi täis, kes kõik tahawad mehele minna."

"Tänan!" ütles doktor nina kärsutades. "Sellejuures unustate, et arstiteaduslikes institutis wiibite. Pealegi ei näi teil enese wastu mitte suurt usaldust olewat."

"Tõsi!" naeris Fritz ja silmitses preili Döringit, kes parajaste supelmajast tuli. "Mitte enese wastu, waid Tillo- onu miljonite wastu."

Doktor Rõndel lahkus pead raputades. Ei olnud kaht- lust, et Fritz Semmelhachi kruwid weidi korra ära olid.

Rafakad.

Kuid Fritz ei teinud enesele selle üle muret; esiotja oli ta Anna Döringi vastu täis leeki ja lõõma. Ohtul käisid nad kuivalgel jalutamas ja kaelustasid üksteist igas wähegiwarjatud kohas. Sest Anna Döring ostas toredaste juudelda.

Minult keegi kuiw wanapois juhtus neile lord peale. Ja selle tagajärg oli, et wanapois sanatoriumist wihafelt lahkus ja Fritz arstide poolt selle eest noomitusti sai.

„Mina olen sanatoriumis,“ tõendas Fritz. „Kes wõib jeda siis pahaks panna, kui ma mõnikord mõne lolluse teen?“

„Siis laske ennast wähemalt korralikult rawitseta,“ ütles Dr. Rõndel tufaselt. „Teie ei käi ei kõnetunnil, ei suplemas —“

„Pre!“ wäristas Fritz. „Mis te dieti tahate? Kuiw wanapois läks ja preili Döring jääb. Ma usun, et seega oleme taja!“

Aga doktor Rõndel puges Tillo-onu selja taha ja ajas asja niikaugale, et Fritz järele pidi andma, ehk ta küll täieste terwe oli. Ta pidi kõnetunnile tulema, kus tal pead elektriseriti ja kus ta õige üleannetu oli doktor Rõndeli vastu. See uuris enamaste, mis ta unes näeb, ja Fritz luiskas weel toredamine kui Tillo-onu.

Wähem lõbu paktus wannis wiibimine: ta ei sallinud külma wett, nagu ta ka külma ja sooja waheldust et sallinud. Wannitaja aga ei annud järele, waid tegi ennem paar kraadi üle kui alt.

„Sellega peate wiluma, herra Semmelhack,“ trööstis ta heatahtlikult. „Estiti on asi itla paha, küll harjute pärast ära.“

Rudas Fritz ka sajatas, wannitaja ei annud järele. Alles kui Fritz jootraha lubas andmata jätta, silgas wannitaja kõrwatagust ja lastis sooja wett juure. Selleest lubas Fritz temale lord kojamehe koha Gordo järwe ääres omas juwemajas, kui tal lord ju Tillo-onu miljonid käes olid.

„Tänan, herra Semmelhack!“ wastas wannitaja meelitatult ja äigas üle juuste. „Kui siis weel elan, wõtan tänuga vastu, Aga teie onu elab weel 90-aastaselt. Mina tunnen teda. Kes ilal rabandust ootab, elab kaua. Tema on ju kui terasest taotud!“

„See teeb mulle wähe rõõmu!“ tähendas Fritz ja tegi lolli näo.

„Küllid hakkate teid õdsuma,“ ütles wannitaja ning ajas taredad kindad kätte.

„Tänan!“ wastas Fritz, ja ronis minut aega hiljem punane kui wähl, riietesse. „Kas teie Tillo-onut ka nõnda õdruite?“

„Weel kauemine, mõnikord terwe wiis minutit.“

„Isand Jumal!“ hüüdis Fritz täis ausat imestust.

„On temal aga pats naht!“

„Õdumine on pool terweist!“ seletas wannitaja ning kõlgutas kindaid kui lippu.

„Olen poolegagi rahul!“ hüüdis Fritz ja ruttas välja. Koridoris jooksis tale Anna Döring vastu. Ruttu andis ta neiule paar lorda suud. Kuid see ei reagerinud nagu muidu.

„Mis sul on?“ sosistas Fritz.

„Sain kirja!“ wastas Anna ja lõi filmad maha.

„Tahin ma seda lugeda?“ küsis Fritz uudishimulikult.

„Mis te õige arwate, herra Semmelhack,“ lausus neiu, küskus enda lahti ja pani jooksu.

„Dhoo!“ mõtles Fritz walguste ja waatas neiule järele.

„Kas peaks asi juba niikaugel olema?“

Aga kui ta neiuga pärast einet puiestikus kofku sai, oli ta selle waheluhtumise juba unustanud. Meelidse näis ta mõtlemise ära wõõrutawat. Minult tume aimdus oli tal weel abielust järele.

IX.

Thella tädi ootas igatsusega teateid Helene esimeste sammude üle. Kuid tulid ainult mõned kritselud read, millest näha wõis, et Helene Cilliga ühes majas, ainult üks lord kõrgemal, elas.

Cilli tuju ei näinud proowid, mis rasked olid, mitte just tõstwat.

„Hirmus!“ oigas ta, kui Helene seltsis, kes tale järele tulnud, koju sõitis. „On see siin aga tuupimine. Näitejuht on narr, ja direktor weel narrem. Kui ma seda oleksin teadnud, mina ei oleks tale oma Sigari-Fritzu käest mitte 50,000 muretse nud.“

Helene kärsutas nina.

„Ära noomi!“ naeris Cilli ja pani käe ta piha ümber.

„See minu peale ei mõju, Rõblusejutlusi ma ei falli. Aga niimoodi sisse kukkuda, mispärast pidi see just mulle juhtuma?“

„Dled ja direktoriga juba rääkinud?“ küsis Helene ja nihutas ennast kaugemale.

„Selle naruga sinu üle!“ hüüdis Cilli wihafelt. „Dled

ja hulluks läinud? Niisuguse inimese woli alla ma sind ei anna!"

"Palun wäga!" ütles Helene tõrjudes. "Ma pean su eestkostmisest lugu, aga siin on jutt ainult sinu sõnaandmisest."

"Seeri, mis jutt see on?" hüüdis Cilli kohludes. "Tahad ja siis wägise õnnetusekurku tormata?"

"Tahan!" wastas Helene kindlaste. "Sina selle eest ei wastuta. Kõik mina ennast juba kaitsta oskan! Kas räägid siis direktoriga, et ta mind ette lubab astuda."

"Aga Seeni!" wastas Cilli wannutades. "Mõtke ometi, ja oled alles algaja!"

"Seda teadsiid ja ju Hamburgiski!" hüüdis Helene. "Wõi ei suuda sa oma direktori juures seda läbi wiia?"

"Mis?" naeris Cilli närwiliselt. "Selle direktori juures wiin ma kõik läbi. Kui tahan, peab ta mu autojuhi draama ette kandma, kus ta mul efsiti auto ja siis ta autojuht oleks."

"Siis ei saa ma sinust enam aru!" ütles Helene õlgu kehitudes.

"Ma ei taha, et sa ette astud," wastas Cilli kangekaelselt. "Selleks oled ja liiga hea. See on mu ainus põhjus. Kui wõiksin, saadaksin su postipatrina, margid peal, ja kinnitatuna su mehele tagasi!"

"Jäta see nali!" punastas Helene. "Sa tead, ma ei suuda seda kuulda!"

"Teatris saad weel hullemaid asju kuulda!" nokkis Cilli wallatumalt.

"See on ka teater!" arwas Helene ja waatas tufaselt aknast wälja. "Oleksid sa mulle seda kõik ju Hamburgis ütelnud, ma ei oleks siia tulnudki!"

"Siis poleks mul saatjat olnud," naeris Cilli ja kahmas Helene käte järele. "Ja seda ei oleks sa mulle wististe mitte teinud. Aga oota, sõna ma pean. Enne ei saa sa ometi mitte terwets. Sa pead ette astuma. Wäikeste amerikalaste oja peale wõtame kaks mängijat."

Helene tust kadus filmapilt. Ja peale kohwi hakkas Cilli tale kohe oja pähe tuupima. Helene oli õnnelik. Oppis südaste ja wõis juba warsti sõnad peast ütelda. Wtisi kirjutatud lehekülge neid õlgi. Siis aga tuligi ettekanne ja sellejuures oli Cillil palju ütelda, parandada, nuriseda.

"Sa mängid nagu ju wõistleja," arwustas ta. "Oreta jäätremis. Tema ei ja ta sentimentaliteedist lahti. Silmad pärani! Kõik iseteadwus pähe! Tee, nagu oleksid Uhisriitides keiser! Mehed peawad sulle külge jääma, nagu kähksed meepotile. Temperamenti sul on. Sellest pole muret!"

"Jah, mina olen oma asja peale kindel!"

"Seda mina ei kardagi," wastas Cilli. "Kahlemata on sul osawust, aga mitte näitelawa, waid elu jaoks. Kui asi tõsiseks läheb, wõtad mehe, millega ma muidugi Fritz Semmelhadi Dusterodeest mõtlen."

Helene ei wistanud.

Järgmisel päewal tõi ta Cilli jällegi proowilt ära. Helenele olid ju suurem jagu näitlejaid tuttawad. Kõige enam huwitas teda Betty Beigel, kes wäikeste Amerika neiude oja mängis. See oli wäike, walgetwõrd neiuke, ktel keegi Westfaleni rikas föekaupteer armuiseks oli.

"See on ju tore!" tõrjatas ta ning andis Helenele kätt. "See liigutaw truudus Cilli wastu! Sumalaga, mu armas, mind oodatakse juba!"

Ruttu jooksis ta üle õue ning wajus auto punastesse nahkpatjadesse, kus teda ta föekuningas juba ootas. See noormees oli sirge, täieste habemeta ja toitis ennast peaaegu ainult paberosidest.

Mõteldes waatas Helene nalle järele. Oli see kunsti otstarwe? Ka Cilli ei olnud ju parem. Ja efsimeist korda käis ta kehast külm judin läbi. Oli ta siis tõeste õigel teel? Seal hüüdis teda Cilli, kes direktoritoa trepil seisis.

"Pasha on rääkida!" hüüdis ta. "Mõtke järele. Weel on aeg ümber pöörata!"

Helene aga ruttas üles ja Cilli saatis ta kõigepühama paiga eestlotta. Seal liikus keegi mustajuukeline noormees, kes nagu mõni Persia waidakaupmees wälja nägi. Wõib olla, et ta weel kaugemalgi oli. Igatahes oli ta Aafias pärit, lasks ennast dramaturgiks kutsuda ja pidas endast

suurt lugu. Kuid igapäewases elus polnud ta muud, kui mustkwaene teatrikofamees.

Kui ta kuulsa Cilli ära tundis, wajus ta nagu õlitatud habemenuga tõlku ja hakkas punase polstriga ukse kallal kabama. Kuid see näis seest riitwis olewat. Sellepärast ei jäänud Siibeti mehel muud üle, kui telefoni kaudu direktoriga ühendusesse astuda.

"Palun wäga!" ütles dramaturg ja juhtis Helene polsterdatud ukse juure, mis nüüd awanes.

"Mine aga!" naeris Cilli kahjurõõmsalt. "Julgeste lõwikoopasse! Teisiti sa ju ei tahtnud. Mina olen oma oja täitnud ja ootan garderobes."

Ja jooksis wälja. Helene astus direktori ette. See ei olnud noor, ka mitte wana, aga täieste raswaläinud mees, kes weel alles mõne aasta eest nii wilets näitleja oli olnud, et seda temast enam wäljagi ei paistnud. Tundjafilmadega filmittes ta Helene laimata teha ja tähendas tooli peale. Tema ise istus sohwal, mis lõwinahtadega kaetud.

"Teie soowite minu juhatusel ette astuda?" küsis ta, mille juures selgus, et ta lühike hingamisega oli. "Muidugi pean ma teie talenti proowima, enne kui etteastumiseks luba annan. Teie mõistate, ainult kunstilistel põhjustel ja siis muidugi alles kahetsandal wõi üheksandal kordamisel."

Helene tõmbas hinge. Nii raskest ei olnud ta asja mitte arwanud.

"Preili Cilli on mulle teie loo ära jutustanud," kõneles direktor edasi. "Kahlemata on teil hea jandi aine."

Helene tõusis järsku üles.

"Noh, nii ei mõtelnud ma seda mitte!" wabandas direktor ruttu. "Arge pange pahaks. Kas olete kusagil juba ette astunud?"

"Ei!" wastas Helene jahedalt. "Mul on selleks osalt juba lust kadunud!"

"Oh, palun wäga!" ruttas direktor paluma ja palus teda alandlikult jälle istet wõtta. "Nii ei mõtelnud ma seda mitte. Nagu preili Cilli mulle teatas, on teil warandust!"

"Mitte palju!" wastas Helene jääselt.

"Aga igatahes on!" naeratas direktor teadwalt. "Muidugi soowiksite seda kapitali kasulitult teenima panna. Mina soowin, et meie teatri aktsioid ostaksite."

"Änan!" ütles Helene ja waatas tale tarretult otsa.

"Minul on nõu ainult kord teie teatris ette astuda ja mu sõbranna wõib mu osawuse eest wastutada. Kas lubate mind tüki kahetsandal kordamisel ette astuda?"

"Kudas teie asja juure asute, on mul uudis!" wastas direktor üllatult. "Teie olete wäga südi daam. See meeldib mulle. Juba sellepärast, et see harudlane on. Teie seltsilised on teisfugused. Nad piitawad mind kütkestada. Ja niisugusel puhul pole kerge teatridirektor olla!"

Helene filmittes teda wahetpidamata nagu oleks ta teda hüpnootiserida tahtnud.

"Õlgu siis!" hüüdis direktor ja ulatas tale käe. "Teie astute kahetsandal korral ette. Ja mängite hästi. Ma usun seda kindaste. Ja ma wõtan teid kindlaste mängima, kui oma raha minu teatri aktsiastesse panete. Saate wähemalt kümme protsenti."

"Selleile mõtlen ma weel järele!" wastas Helene ja puudutas direktori raswakätt sõrmeotsadega. "Tagajärg andu otse!"

Witjakalt saatis direktor ta kuni ukseni.

"Noh, kudas läks?" hüüdis Cilli, kes garderobe ukse juures ootas. "Tahis ta sinult raha laenata?"

"Sina oled aga ka kõiksugu asju lohanud!" pahandas Helene.

"Teatris auasju ei ole, järelikult siis ka mitte saladuste wäljalohimisest!" manitses Cilli. "Pealegi oli see ainus abinõu teda pehmeks teha. Mittepa kui ta raha haisu nuusutab, on ta iga lolluse peale walmis. Ja nii läheb see, kuni ta kord kutub. Mahasaagimiseks küps on ta ju ammu. Kuid meil pole sellega dieti asja. Peaasi on, et oma tahtmise läbi wiisid!"

Nii sai Helene näiteiseinte taha. Waewalt oli efsimene uudishimu rahuldatud, kui ta waimustus filminähtawalt kadus, Betty Beigel, kes temas wõistlejat aimas, ei jallinud

Bene külavanem.

teda. Mõnikord ilmus ka föetuningas. Kui Betty Beigel laual viibis, filmitse föetuningas Helenet wahetpidamata oma vaamideta prilliklaaside läbi. Helene tegi, nagu ei oleks ta teda näinudki ja söimas teda Cilli wastu narriks!

„See on tõsi!“ ütles Cilli filmi pilgutamata. „Aga tal on raha kui raba. Pealegi tutsus ta mind ka autosõidule. Ja sina tuled kaasa!“

„Mina?“ hüüdis Helene wihaselt. „Mis ja minuft dieti mõtled?“

„Ma tean, et sa kaasa tuled!“ kõneles Cilli edasi, ilma et ennast oleks lasknud eksitada. „Muidu ei tule sinu etteastumiseft midagi wälja. Müüd peab ilmuma, kas sa oma sees olewast wilistlastest jagu saab. Mina ütlesin juba, et sa tuled!“

Helene wõhtis tale arusaamatult filma.

„Ja siis saab selleft ka hea ninawill Betty Beigelile, kellele seda hädaste waja on,“ jatkas Cilli. „Sest teda me kaasa ei wõta. Sa peab armutadeduse pärast lõhema! Esmaspäewal astud sa ette ja pühapäewal sõidame, üksteist kas Potsdami wõi Friedrichshafeni.“

Enne kui Helene wastata jai, ligines föetuningas ja tegi sügawa kumarduse.

„Armuline preili lubawad!“ ütles ta.

„Palun — proua!“ öendas Helene.

Cilli lastutas läft, kuna noormees waimurikkalt-lollilt naerotas.

Dnneks tuli näitejuht Helenega rääkima. See oli õle-ldhn ja nõhuse ninaga hääletu mees.

„Teie peate oma juukseid wärwima!“ oigas ta. „Direktoriherra arwab seda ka. Publikum on kuldsuustega

ameriklasega juba wilunud. Ja publikumi järele peame käima!“

„Mis seal siis on!“ arwas Cilli.

„Minu juuksed!“ ohtas Helene.

„Armulisel preilil on tore juuks!“ tähendas föetuningas.

„Kuid kullakarw passib teile weelenam. Selle eest wastutan. Mul on fogemust!“

Helene waatas tale wihaselt otsa; asjast anti teatrifri-
jõrile teada ja Helene juuksed muutusid kuldkollasteks.

„Mõiduw-ilus!“ hüüdis Cilli.

Helene pigistas filmad kinni ja sallis seda waitides. Kui ta ennast pärast peeglis waatles, ei wõinud ta ennast ära tunda. Kullalained woogasid ta õladel ja heitfid ta näole õrna helki.

Tahmatast mõttes Helene Fritzju peale ja punajuukselise daami peale Asterpawiljongis, keda Fritz seetord oli filmit-
senud. Siis aga pibi ta Thekla tädi peale mõtlema, lvi käed filmade ette ja häbenes.

„Ah Cilli,“ kurtis ta. „Seda ei oleks ma pidanud mitte tegema!“

„Ahaa!“ naeris Cilli. „Kas wilistlane ikka weel elab?“

Järgmiljel õhtul aratas Helene ifegi felttimeeste testel imestust. Raisfeltfilised wankusid imestuse, uudishimu ja tadeduse wahel.

Minult Betty Beigel leekis wihast. Tema ja föe-
tuninga wahel näis midagi olewat ette tulnud.

Sest föetuningas ilmus natuke aega enne etenduse lõppu näitelawale ning neelas Helenet filmadega. Aga kui ta lähenes, ilmus Betty Beigel ja etendas armutadeduse kuri-
waimu. (Järgneb.)

Karl Kontraht,
Ealinnast 19. mail 1915
teadmata tabunud.

Willem Sepp.
Laula w.
Hospidallis surnud.

Theodor Ekfer,
podporutšbit sõjaväljal.
13 auraha.

Hans Flaar,
Inglisest
Segevas sõjaväes.

Theodor Laane,
Inglisest
Segevas sõjaväes.

Rahtlane maja.

Inglise kirjaniku Les-Duai järele -Im.

Umbes kell kuue ajal õhtul, 17. detsembril minewal aastal, peatas uulitsanurgal, restoran „Criterioni“ ees Piccadilis, suur, hall, lahtine auto-nobil, milles kolm meest istusid.

Piccadilli tsirkuse ümber müüdi suure elamusega õhtust lehte, sest et jakselased läinud ööl Scarboroughhi, West Hartle-poli ja Whitbyt pommitanud ja sellega terwel maal suurt pahameele-torjari äratanud olid.

Raskestse tarwafesse valitusse mähitult sammusin ma Waterloo platsilt mööda Redgenti uulitsat restorani poole. Ümber nurga pöörates nägin ma, et automobil mind juba ootab. Sõjainisteriumi major Kellavay ja kaks õhulae-wastiku-leitnantki olid weidi warakult kollusaamispaita jõud-nud. Kõik kolm olid erariides.

Ma wabandasin ennaft Kellavay ees hiljatsjäämise pärast, kuid major awas auto ukse ja sõnas:

„Pole wiga, Nettlefield! Meie ise jõudsimme liig wara kohale. Ma arwasin, et me täpisealised peame olema, sest et meid pikk tee ees ootab, ja märguandmine teatawaste õige wara algawat.“

Ma wõtsin Kellavay ja leitnant Andersenih wahel istet, ja peagi liikus auto juba Richmondhi poole.

„Kul ei olnud waremalt aega asjalugu ära seletada, mille pärast me praegu teel oleme,“ sõnas Kellavay. „Asja-lugu on päriselt umbes järgmine: Juba kuu aega pandakse Londonpoolisel kaldal kingult kingule käitwat märguandmist tähele, mis üle Kenti, Sussexi ja Surey pealinna läheb ja sealt siis edasi kantakse. Ministeriumisje on selle kohta mitmedümmend teadaandmised isikute poolt tulnud, kes neid signalisti oma enese filmaga näinud. Salkkond ohwitserih pani ise neid terwete ööde jookful tähele. Esialgul arwafid nad, et seal meie omad signalistiwad, siis aga jõudsid nad otsusele, et kolmes nimetatud ringkonnas täieline märgu-andmise-wõrk sisse seatud ja see muidugi meie waenlaste tegu on.“

„Ja meie peame selle wõrgu purustama,“ ütlesin ma kindlalt.

„Täitfa õige. Kuid selleks läheb kõige suuremat ette-waatlikkust ja kannatust tarwis.“

„Sellegipärast ei wõi asi latti jääda,“ naeratafin mina. Kellavay kolmas feltiline, noor ilus leitnant Gerald Hamilton Dean, tähendas, et ta kaheljal ööl seda märgu-andmist waadelnud olla.

„Waataime siis õige järele,“ sõnasin ma lõbusalt, „kes neid signalisti annab.“

„Seda on kergem ütelda, kui teha,“ tähendas leitnant Andersen. „Meie oleme terwe ümbruskonna hoollega läbi otsinud, kuid siiski pole me wähematki leidnud.“

„Kuhu me nüüd sõidame?“ küsisin mina.

„Saughi mäele, teinepool Heald-fordi. Seal wõite teie

waenlaste tembutusi näha. Meie oleme seal mitu ööd mööda saatnud, kuigi külm pörgulist waewa tegi.“

Major Kellavay pani ette Healdfordis peatada ja seal enne õhisele hulkumisele afum st einet wõtta. Nii me ta tegime. Saughi mäele wiwale teele jõudsimme meie umbes kell kahelja paiku õhtul. Meie kustutafime endi autol tuled ära ja jätsime ta Healdfordist wiis penikoormat eemal ühes juhi Dayga tee äärde seisma, kuna meie ise Saughi tipule ronisime.

Sealt awanes meie silme ees haruldane pilt. All wil-lusid linnade, külade ja isikute majade tulekeseid, ja mitu korda olin ma walmis nende tulekese wilkumist Morse apparadi fädemeteks pidama. Seni ajani ei olnud ma ku-nagi endale ette kujutanud, kui hõlpaste ennaft õhise sig-nalistirimise poolest petta wõib, ja alles seal sain ma aru, kui sageaste mitte-asjatundjate teadaandmised õhiste mär-guandmiste üle ainult nende kohutatud ettetujutuse sünni-tused wõiwad olla. Tulufese ees desfuw puu-õhake annab wäga ilusaste Morse „piltade“ ja „lühikese“ fädemete ku-jutust, ja mäe otsas seisest hakkafin ma ise signalisti lugema uulitsalaternate wilkuatest tulufestest, mida möödasõitwate raudteewedurite aur wahetewahel kinni kattis.

Nii seisime meie umbes tund aega ja olime külma kões juba päris tangeks kõngenud, kui leitnant Andersen kor-raga hüüdis:

„Waadake, waadake! Otsie mäekingi peal wiite ridas-tikku seiswa tulekese kohal! . . .“

Meie waatafime kõik sennapoole. Ja tõeste andis sealt hele, walge tulute selgeste signalisti.

„Lugege ära!“ palus Kellavay.

Ja meie puurifime filmadega ahnelt, signalistidesse, mida nähtawaste wilumata kãega anti: „pikad“ ei olnud mitte alati ühepikkused, niisamuti ka „lühikesed“ mitte.

Meie tähendasime signalistide järele järgmised tähed paberile:

„I. D. T. L. I. (waheaeg) E. O. D. S. E. (waheaeg) S. A. R. E. (waheaeg) N. I. I. O. (waheaeg) E. W. E. I. (waheaeg) O. N. E. I. O. (waheaeg) A. S. I. E. (waheaeg) N. O. W. S. (waheaeg) N. R. D. O. F. (waheaeg) S. N.“

Sellega lõppes signalistirimine. Meie ootafime weel poole-tunni, ei näinud aga enam midagi.

„Nii signalistitakse iga öö,“ tähendas Andersen, „ja ometi ei suuda me üles leida, kust need signalistid tulewad. Meie oleme terwe ümbruskonna niihästi päewal kui õösel läbi otsinud, ja ometi mitte ainuikki kahtlast maja leidnud. Wiimaks jõudsimme otsusele, et leegi metsas käib ja seal puu otjast signalisti annab.“

„Siiski õige tuge w walgus!“ ütles Kellavay. „Näh-tawaste signalistitakse kellegile siitafamasse naabrusesse, kes siis need signalistid edasi Londoni annab.“

„Wõite selle signali ära lugeda?“ küsis Andersen majorilt.

„Kafume,“ wastas see. „Kui walgesse jõuame, loe-megi ta ehk ära, kuigi Sakfa salatuulajad õige mitmelaa-

Aleks. Kahar,
Samara kub. Saawatud.
Tegewas sõjaväes.

Karl Sints,
Piivi kub. Käest haawatud.
Tegewas sõjaväes.

Willem Soitja,
Tallinnast. 2 korda haav.
Wäeren. wabastatud.

Aleks. Afermann,
Kodijärwe w.
Tegewas sõjaväes.

Heinrich Taras,
Jõgewa w.
Tegewas sõjaväes.

dilisi numbrid tarwitawad, kuid õnneks on meil ka need kõik teada.

Pooletunni pärast olime meie Sealdjordis tagasi, ja ma asusin majoriga signali lugema. Wiiteistkümneme minuti pärast wõisime juba järgmist lugeda:

„Weelunep rat „M 6“ teatab, et dhulaewastik täna õöjelsfe jõuab.“

Pikema nõupidamise järele otsustasime meie Beachi mäe otja miana, kuhu kõige otsemat teed penifoormat kimmime oli. Et me aga Schefordi, Whenarchi ja Chamly Greeni taudu sõitsime, siis oli meil terwelt kuusteistkümneme penifoormat ära sõita, enne kui me autot tee äärde jätta wõisime, mispeale me neljateist, ettewaatlikult teed mööda edasi sammudes ja üksteisega ainult sõnal kõneldes, luuramiselaigule asusime.

Peale pooletunnilist uurimist jõudisime meie otjusele, et mäetipult igaüks wabalt signaliseerida wõis, ilma et ta karta oleks tarwitsenud, et teda alt nähtaks. Signalisti wõis näha ainult kõige kauge maa takka teinepool orgu.

Terwe selle õõ hullusime meie metfas ringi. Wiimaks läksime me üksteisest lahku, kuna igaüks oma teed läks. Punttist, mille ma endale waatlemiseks walisin, awanes waade üle Horchen lüände kuni Billingsharstini. Ma wõtsin pehastanud puuotja peal istet, sealjuures asjata oma nägu läbikäitawa idatuule eest warjata plüüdes. All pimeduses minu ees wilkufid onnide tulukesed.

Raske oli see õõ. Ma ei julgenud ifegi paberossi põlema süüdata, kartes, et seeläbi niisugusel korral, kui signaliseerija metfas juhtub olema, ennast wälja juhtun andma. Kell üks õösel tulime meie kõik kindlasmääratud paika kofku. Üksti meie seast ei olnud wähematti kahtlast näinud ega kuulnud. Selge oli, et märguandja oma tööd lõpetades metfast ennem oli lahkunud, kui meie siia jõudisime.

„Smelik.“ jostitas Andersen, „et kõik signaliid, mida me tähele panime, enne lehkõõd anti. Umbes kella kümne ajal õhtul on terwe ümbruskond wahetewahel tululesti täis. Esialgul olime meie peaaegu juba arwamisel, et need meie omad wäed on, kes seal signaliseeriwad, kuid tulutesed ilmuwad ka peale seda, kui igasugune signaliseerimine sellekohase päewatäsu läbi täieste ära keelati.“

„Selge on, et siin salakuulajate märguandmisega tege- mist on,“ tähendas major Kellaway. „Meie peame nad — maksu, mis maksab — üles leidma, kui te kindlad olete, et nad just siin peitsewad.“

„Mina olen selles täitsa kindel,“ wastas Andersen. „Küll on signalisti ka teistes kohtades nähtud, kuid nähta- waste on siin lehtpunkt olemas, kust signalisti iga õõ laiali saadetakse.“

„Meie peame väga ettewaatlikud olema, et mitte kaht- lust äratada,“ tähendasin ma kaaslastele ja pöörasin oma luuramisepunkti tagasi.

Waewalt olin ma seal jälle „istet wõtta“ jõudnud, kui korraga Billingsharti poolt heledat walgust filmasin:

„S. S. S. (waheaeg) M. M. M.“ lugesin ma.

Ma kargasin püsti ja puurisin filmadega signali. Ta lordus kolm korda. Siis aga kadus kõik jällegi pimedusesse.

Ma koondasin terwe oma tähelepanetu-wõime selle peale, et kudagiwiisi paika kindlaks määrata, kust see sig- nal tuli. Ma haarasin suure otja ja seadisin ta selles sibiis maha, kustpoolt signal tulnud oli. . . Kiiwiisi lootusin ma koidu-ajal signali sibtjoont kindlaks määrata suutwat.

Seekord seisits signal umbkaudu kolmestkümneme sõnast koos, — arwatawaste käis ta niisamuti Sassa dhulaewas- titu liikumise kohta.

Kui me uueste kofku tulime, jutustasin ma ära, mida näinud olin.

Koidu-ajal läksin ma ühes majoriga oma waatlemise- punkti juure tagasi, kust me minu pandud otja leidisime. Maha heites ja pittsilma otja poolt tähtenäidatud sibi jä- rele seades, filmasime kaugele suurt walget maja. Ma näi- tasin seda ka Kellawayle.

„Lähme, waatame järele, kes selles majas elab,“ sõnas major. „Maja nagu asuks keset parki. Suwitaw oleks teada, kas ta kaardi peale üles on märgitud?“

Ja tõeste leidisime meie selle koha kaardi pealt ning lugesime sealt, et see Eckleston on, mis Billingsharstist weidi eemal seisab.

Tund aega hiljem sammusime kõik neljateist, automobili ühes Daggaga maha jättes, kahtlustäratawa maja poole.

Meie sammusime paarikaupa, kummagi paari wahel weidi maad wahet.

Wiimaks jõudisime nägusa wärawa ette, mille juurest lai tee parki wiis, kus suur, fena wälimusega maja seisits. Selge oli, et seal jõutad inimesed elawad, kel küll muud teha wõib olla, kui waenlasele signaliseerida.

„Ega me ometi ekfinud ei ole?“ lausus Kellaway. „Wõib olla,“ wastasin ma, „kuid ei taha uskuda, et ma otjaga sibi waleste ära märkisin. Waatame järele.“

Sel ajal tuli teed mööda wärawa poole saepuruse põl- lega puusepp, käes trott tööriistadega. Ma pidasin ta kinni ja küsisin, pargi poole näidates:

„Teate, kes siin elab?“

„Miks siis ei tea, sir!“ wastas puusepp. „Mistsis Bircat elab siin.“

„Ja elab ta juba ammu siin?“

„Mitte just väga ammu. Ta on leht. Mees suri tal minewal aastal ära.“

„On ta praegu kodus?“

„Wuidugi kodus! Lapsed kah! Ma nägin neid eila, — tegin nende juures majas tööd.“

Mul walgatas üks mõte peast läbi.

„Kudas teie nimi on?“ küsisin ma mehelt.

„Pearry, sir, George Pearry.“

„Teie oiete ju inglane? Kas pole õigus?“

Puusepp waatas imestanult minu peale ja wastas tõendawalt.

„Sea küll, kui te mulle oma sõna annate, nagu inglane, et te meid wälja ei anna, siis usaldame meie, mina ja minu

õber major Kellavay, teid. Meie viibime salajasel luuramiskäigul ja meil läheb teie abi tarvis."

"Ma olen heameelega valmis, teile abits olema," vastas puulepp. "Ja võite kindel olla, et ma mitte kellegile sõnatekki ei räägi."

"Tubli! Noh, siis palun ma teid, et te täna hommikul mind oma abiliisena majasse viiksite. Pean teile tähendama, et mina ja minu seltsimehed sõjainisteriumi ametnikud oleme."

Sellejuures näitasin talle tõenduseks oma tunnistuse ette.

Peary oli umbes samasuguse kasvu ja kõhahitusega, nagu mina, ja ma palusin teda mulle oma ülikonda ja tööpõlle laenata. Mees oli sellega ka nõus. Selle peale jätsin ma Kellavayga jumalaga, enne aga tegime omavahel maha, et pärast sõjajärgi võerastemoias kogu saame. Selle järelle tõttasin Pearyga tema majakesesse, kus enese kätu teise riibesse panin, ja läksime siis koha peale tööle.

Kell üheltä ajal hommikul astusin ma vuuseva ülikonnas ja töörüistade kotiga kahtlult äratanud maja väravast sisse. Meid viidi söögisaali, kus Peary tammepuust võranda ära pidi parandama, söögitoa sissesead oli seks ajats kõrvaltuppa üle viidud.

Ma tegin, nagu oleksin hoolega töös, kui umbes kell kümne ajal hommikul läks söögitoast mrs. Birdet — ilus, umbes kolmekümnekahe-aastane naisterahvas — läbi. Ta oli üleni leinaritides. Ta heitis pilgu Peary töö peale, tegi mõned märkused ja läks siis oma teed. "Baqana hea, et ta minema läks," tähendas Peary tasakaali. "Otte väljatannatamata naisterahvas, ja üksti teenija ei malda siin kaua püsida. Alles eila lahtus lapsehoidja — noor, ilus neiu —, sest et ta siin enam välja ei suutnud kannatada."

Waewalt oli ta need sõnad lõpetanud, kui tuppa pikakaswuga, kõhnowõitu lossiwaltseja astus, puhweti juure läks ja sealt mõned talbrekud wõttis. Ilma et meile sõnagi oleks laulunud, lahtus ta jällegi toast.

"See on keegi wäljamaalane," sõjistas Peary. "Mina ei kannata teda filma allgi. Mrs Birdet peab teda sellepärast teenistuses, et ta enese rootslase ütleb olewat."

"Olete teie kindel, et ta wäljamaalane on?" küsisin mina. "Näo järel otustades wõiks ta küll päris inglase olla."

"Rääkige temaga aga mõni sõna! Kuulake kudas ta sõna "that" wälja ütleb. Sellest sõnast wõite teie kõige hõlpsamine wäljamaalast ära tunda."

Booltundi hiljem astus lossiwaltseja, teda, nagu ma kuulsin, Jenssenits hüüti, uueste söögituppa, just seltsamal filmapilgul, mil ma wärwindu maha juhtusin pillama.

Seda nähes pani mees wihaselt kiruma. Sellejuures kõlas sõna "that" tema suust nagu "dat". Pealegi kandis ta ju eht Standinawia nime — Jenssen . . .

Sel hommikul sain ma paljugi teada. Kella üheteistkümne ajal anti meile igathele kannutäis piima, kusjuures mul wõimalus oli teenijatega juttu westa.

Ma kuulsin järgmist: mr. Birdet, rikas kaupmees, oli aasta tagasi äriasjus Kaplinna sõitnud ja seal ära surnud, naist ja kaht wäikest last maha jättes. Mõni kuu peale tema surma oli lell Eckletoni enese kätte rentinud ja elamiseks sisse seadnud. Sisseeadmine anti peawaltseja Jensseni tätte, kes seitsme teenija üle walwas ja wäga perenaise poole hoidis.

Erferumi äratõmine.

See oli kõik, mis ma teada sain.

Kella kahe ajal päewal olin ma juba hotellis, kus oma sõpradega kogu pidin saama. Ma jutustasin neile kõik, mis kuulsin, ja meie pöörasime Londoni tagasi.

Samal õhtul seletasin ma oma pruudile Clotildele terve loo ära ja töötasin temaga edaspidise tegewuseplaani wälja, mille järel Clotilde wiis päewa hiljem lapsehoibjana Eckletoni teenistusesse astus.

Meie rääkisime omavahel kogu, et ta mulle kohe telefonierib, niipea kui ta midagi kahtlast märkab. Nädal läks mööda. Ma läksin Eckletoni ja sain seal Pearyga kogu. Tee peal juhtusin ma ka oma pruudiga kogu, kes lihtsasti riides, lapsehoibjana tanu peas, kahe lapsega jalutas. Meie wahetasime ilksteisega ainult mõne lause, et tudagiwiisi mitte kahtlult äratada.

"Mitte midagi kindlat, Harry," sõjistas ta. "Kuid ma uurin siiski edasi."

"Seaküll," sõjistasin ma wastuseks. "Ole ettewaatlik, ja kui midagi juhtub — telefoneri wiibimata."

Wahepeal jatkasime endi tähelepanekuid, ja leidsime, et signaali endistwiisi igal õöl antakse.

Oli juba näbalat kaks mööda läinud, kui ma korraga telefonis Clotilde häält kuulsin.

"Oled sina seal, Harry? Ma kõnelen sõrcheimi postkontorist. Sõida täna siia ja oota mind kella kümne ajal õhtul pargis heinaluhja juures männiku lähedal. Saib aru? Nägemiseni, kallim."

Juba warakult enne kella kümnet jätsime endi auto umbes penikoorm maad mõisast eemal maha ja läksime parki. Ma leidsin ilma suurema waewata tähendatud paiga illes, ja sinna jäimegi ootama.

Kui olime umbes poolteist tundi seisnud, kui korraga ühest ülemise korra atrast signaali halati andma.

"Säh sulle pirakat!" sõjistas major.

Cahinguosalise joonistus.

märguandmise-apparaati ja selle kõrval signaalimärkide sõnaraamatut.

Naisterahwas, kelles ma mrs. Bricketi ära tundsin, kiljatas meeletult ja tardus meid nähes otse kiwisambats. Meesterahwas aga — Jenssen — haaras taskust rewolvri ja sihtis selle Clotilde peale, nähtawaste kohe aru saades, et tema neid ära oli andnud.

Silmapilt asusime kõik neljateist tema kallale ja wõtsime talt rewolvri ära, kuigi ta sellest weel teise paugu wälja jõudis lasta, mis minu tarwis oli määratud. — nähtawaste tundis ta minus puusepa ära, kes Bearyl töö juures abiks oli olnud. Sõnaks ei läinud aga kumbki pauk märki.

Mõlemad wangiid kukkusid Saksa keeles kiruma, kui Clotilde meile seletas, et Jenssen keegi muu ei ole, kui Saksa ohwitser Alberich Burchar, ja mrs. Bricket, tema naine. Nad olid kohe peale sõja wäljalülitamist siia ajunud ja maja just selleks endi kätte rentinud, et seal märguandmisejaama sisse seada.

„Ma sain siin nii mõndagi teada,“ ütles Clotilde juure, „mis uuri- misel rohkestes huwitust wõib pakkuda.“

„Ja mida see Clotilde ometi peaks ootama,“ sõnasin ma ärewalt.

Dotasime weel pool tundi. Andersen ja Dean jäid juba õige kannatamataks.

„Teie wiist ei saanud Clotilde sõnadest õieti aru,“ tähendas Dean. „Arwatawaste kutjus ta teid homsiks siia.“

„Ei, tänajeks. Seda tean ma kindlaste. Selge on, et majas midagi kardetawat ei aimata, sest muidu ei oleks nad tänä signaalerinud.“

Ei jõudnud ma oma sõnu lõpetadagi, kui põestast kerge sahin kuulmus ja Clotilde nähtawale tuli.

„Tulge minu järele,“ sõstas ta. „Kõik teenijad magawad. Aga olge ettevaatlikud. Nad signaaleriwad parajaste maja teisest küljest ja walmistawad nüüd uue signali andmiseks ette. Waadake!“

Meie nägime jällegi ühest aknast kiirte-wihku wälja langewat.

Clotilde kannul astusime tagauksest sisse ja jõudsime pikka, pehme waibaga kaetud korridori mööda edasi sammudes kinnise ukse juure, mille talle saksa keelsest kõnelemist kuulda oli.

„Ah, warsti on meie zeppelinid juba Londoni kohal! Kõik on juba ette walmistatud, ja siis lendawad need inglise sead kõik õhku!“ kõneles meesterahwa hää. „Tund aega tagasi pilluti Calais ja Douvre peale pommide.“

„Kui tore waatepilt see oleks, Alberich! Meie isamaa peab wõitma. Ruhelgu Jumal inglast! On sul lamp walmis?“ jattas naisterahwa hää. „Mina wõtan lugemise enese hooldeks. Ah, waata, waata! Peahilt wastatate. Meid palutakse wiimast teadaandmist korrata.“

Ukse praod wahelt nägime meie selle peale walgusekiirt ja kuulsiime telefonil kõlminat.

Minut hiljem olime kõik juba pimedas toas, mille Clotilde, kes elektrinõõpide asukohti teadis, kohe walgeks tegi. Akna ees laua peal nägime meie tugewajõulist elektri

Rats aastat tuleliinil.

Neli wäikest taskuraamatut, kihikeste märkustega, seisawad minu ees laua peal, ja neid lugebes, leian kõigerohtem ühte ja neid samu sõnu: „Õpetan, lähen edasi“, „Olen unine suurtekkide tule all“.

Efimesed lahingud on täielikult kirjeldatud. Sellest näen, kuidas järkjärgult ükskuisus aset wõtab, sest wiimased päewad on lihtsalt kahe-kolme sõnaga tähendatud.

8. augustil 1914 läksime J. kindlusest, kus polk 4 aastat afus, wäike S. linna poole, mis 32 wersta sellest kindlusest üle B. jõe eemal seisab. 16. augustil nägime efimest korda hülkawaid Saksa ratsawäe „kasklasi“ ja wahetasime mõned püstitused. Õhul saime kaju, et meie 15. rood (sõja algul olin 15. roodus) peab R. linna minema ja seal kahte sõda üle wäike R. jõe kaitsma. 17. l. p. kell 6 hommikul olime oma seisukohal ja kohe tulid Saksa ulanid meile külastamiseks. Rendest jäid rats meest surmutena maha ja üks ohwitser sai raskete haawatud (leitnant von Schröder) ja suri pooltunni pärast haawadesse. Päew läks meil rahuliste mööda, tegime omale nullakraawisi ja ootasime waenlast. 18. hommikul kell 8 tuli jälk ratsamehi jälle meie poole. Efimese kogupaugu järele oli ainult tolmupilw seal kohal, kus enne ratsanikud olid. Jälle läks päew rahuliseks mööda. 19. kell 5 hommikul tuli üks meie maakuulajatest (eestlane August Mesol) ja teatas, et M. küla all saklaste jalawägi meie poole kolonnas tuleb, umbes üks pataljon. Uueste saadeti weel maakuulajaid ette, et õigel ajal teateid saada, mis waenlane teeb. Ei jõudnud weel maakuulajad kaugele, kui paks suits M. külas ülesse tõusis, tähendab, waenlane on külas ja seal on ta meie mehed, kes maakuulamisel enne olid; tagasi tulek oli neil wõimata ja meie pidasime neid juba kadunuks. Maja maja järele põles külas ja ühe efimese maja katusel näeme korraga oma roodu maakuulajat, kes wäikeste lippudega meile telegra-

ferib: „3 roodu, üks läheb pahemale poole ahelasse, üks jäi külla taha, üks külla ees ahelas, oleme kõik terwed peale Pawlowski, kes jalast haawatud, lamab heinte sees.“ Rahtlusi ei ole, et waenlane meid tahab piirata, meid on üks rood, s. o. 222 meest. Roodu komander saadab käskjala staabi ja algab tegewust. Suunapilt on sõja-ndutogu koos — neli woodu (взводъ) komanderi, alamohwitser ja roodu-komander. Iga näost on näha, et midagi mitteharilikku praegu sünnib. Wõtan rahustujeks paberost ja panen põlema, komander, kes sugugi suitsumees ei olnud, astub minu juure ja ütleb: „Anna üks paberost, eht tuleb siis hea plaan.“ Istume juurde furnuaia ääres tiwide otsas ja esimene, kes sõna wõtab, on roodukomander (tapten A., lätlane): „Den rõemus ja soowin teile õnne, et minu rood meistele minna.“ Bidage meeles, mis oleme õppinud, ja ma näen, et meie wahwad maakuulajad seal katusel dikti oma kohust täidawad. Ja nüüd kuulge minu ndu: üks wood jääb siia linna, kaks woodu lähewad ahelasse, üks wood läheb pahemalepoole ja annab küljepealt tuld. Olete nõus?“ „Jah.“ „Zumalaga.“ Kuulen veel sõnu: „porutjhit Zarbet ja alamipnik Ekter minu asetäitjad.“

Sel ajal telegraferib maatuulaja: „See o'eks, kui meie üks wood pahemalpoolt külla waenlase seljataha tuleks ja seda woodu lasels, mis külla taga orus on. Nad on kõik ühes koos ja ilma külgede kaitseta.“

Wood, kes roodu komanderi käest käsu sai pahemalepoole külla minna, läks jookuga sinnapoole ja wiie minuti pärast kuuld. s. kogupaut.

Dotame põnewõsuga, mis waenlane teeb.

Jälle kogupaut, ja maatuulaja teadustab jälle oma lippudega: „Sellest roodust, mis külla taga, po'e muud järel kui liha.“

Rõemfad, naeralised näod terwitawad seda teadet ja naljajõnad, mispärast ta seal libaks nimetas, parem oleks wõinud kohe konserwid telegraferida.

Nüüd algas jakslaste poolt äge tuleandmine.

Sel ajal jooksis üks soldat minu juure ja hüüab: „Kus on komander? Sakslased halawad taganema. Meie wood läi selle roodu, mis külla taga, kaks kogupauguga wagats: üks ainus läks longates ruffi sisse warju!“

Juhatan mehe roodukomanderi juure ja saan kohe sealt käsu, peale tungida. Ei jõudnud veel käsku edasi anda — juba po'e ed mehed üle saja sammuga ära jooksnud, paremalpool näen roodu komanderi, kes ise meeste ees jookseb, kuuliberaha peale waatamata.

Tundsin, kuida sõda peffis, kui kuulide all edasi jooksin.

Lõpuks tulime ühele põikteele wälja, üks naljamees kirjendab naerdes: „Poissid, paraadimarsile. Sakslane oma pead mullakraawist ei tõsta. Näete, kuida kuulid meie üle peade kõrgel lendawad. Waadake, nende piisiofjad on kõik ülespoole pöördud.“

See oli kui midagi käsawat. Kõik tõusid püsti ja, ettewaatlikult sammudes ja piisfi lastes, astusid mehed tõeste kui paraadimarsil edasi waenlase kaewikute poole.

35 sammuga waenlase mullakraawist andsin käsu seisma jääda. Pareim tiw oli wähe järele jäänud, neil oli soo ees. Sel ajal andsime ägedaste tuld, nii et padrunid otja lõppesid. Kui lõpuks nägime, et waenlase poolt tuleandmine päris lõppes, siis kirjendas roodu komander:

„Ühes minuga, hurra!“

Meie ei jõudnud veel ülesse tõusta, kui waenlase mullakraawist meile känd ülesse tõsteti ja nad wiimaks piisfid maha wiskasid ja meie poole jooksid. 43 terwet Saksa soldatit olid meie wangid.

Kell 2 pealelõunat, peale 8-tunnilist tööd, wõisime puhata.

Kui wangid olime linna saatnud, hakkasime haawatuid ja oma kadunudid üle lugema: 2 surma saanud ja üks haawatud.

Lahinguplatfi ülewaadates afus iseäralik tundmus rindu: üle 600 (?) waenlase furnuteha, mees mehe kõrwas. Iseäranis külla taga, kus waenlase rood kogutule alla sattus, oli pilt kohutaw, pealegi kus esimest korda näed kuulide tööd.

Saksa wõitwehli sõnabe järele oli neid kolm roodu, üle 700 mehe, mõnedel ükfilitel läks korda taganeda, kõik 8 ohwitseri on aga surnutena lahinguwäljal.

18 Poo'a talupoja wantrit ladusime Saksa piiska ja muud wõidumärtsi täis ja saatime taabi. Kaks ohwitseri marsime sõjaliku austusega kato'itu furnuaeda. Sinnaamet wõttis sakslaste furnutehade matmise oma kohuseks, kuid waewalt läks see neil korda, sest õhtul oli waenlane peawägedega jälle M. külla all, kus neid meie kawalerid wastu wõtsid.

O tul, kui rood postu jõudis, wõeti meid ni wahwaid mehi wastu. Käsimusi oli sajad, ja igakõs kahetjes, et nemad nende õnnelikude seas ei olnud.

See oli esimene lahing, mis tõeste rohlem on, kui kõik, mis olen üle elanud; wõib olla sellepärast, et see alles algus oli. Nüüd kus peale saja suuri ja wäikeid lahinguid olen läbi elanud, ei jäta need nii palju mälestust kui esimene. Nii uinusin ma 20. okt. 1914. R. linna all, kus waenlase suurühtlul maa wärisema pani, ilma tahtmata magama, ja see on päris harilik nähtus: mida ägedam suurühtlul, seda unisemaks teeb. Ka oma päewaraamatust leian neid märkusi kõige rohlem: „tahan magada, lõpetan, lähen edasi.“ Neid sõnu on kõige rohlem 1914. aastal. Sel ajal kirjutasin kõik juhtumised seal kohal, kus need üle elasid, ja siis kui edasi läksime, tegin igakord tähenduse.

1 Jaks: Maakuulajad, kes waenlase seljataga töötasid, nende seis eeslane Mesof, saidwad selle lahingu eest Georgi ristid, mind ülendati selle lahingu eest lipnitu ausje. Saawatud maakuulaja Pawlowski sai laatsaretis olles Keisriherra käest iiflikult risti, ja tal oli au Keiserlikule Kõrgusele sellest lahingust rääkida.

Kaks aastat on möödas, ja nüüd tuleb see kui unenägu meelde, mis üleelatud. Ja kui mitte iga päew meelde ei tuletaks, et see weel lõppenud ei ole, siis wõiks tõeste kõik unenäoks pidada. Usun, et lugeja, kes sõjaelu ei tunne, mõtleb, kui hirmus see kõik küll wõib olla, pealegi tikuwõitlused, kus mees meest surmad ja weri ojana woolab... Nii mõtlestin ka mina ja weel rohlem, rahualal ei wõinud mina õnnetumat surma saanudid (uppunudid ehk enesetapjad) minna, ilma et õudne tundmus kehast läbi poleks käinud, kuid siin istun mõnikord surmud seltsimeestega ühes mullakraawis ja mingisugust hirmu ega õudseid tundmusi ei tunne.

Tuleb üks wäike juhtumine meelde. See oli minewal aastal 1. okt. G. mõisa juures lahingus, 100 sammuga waenlase kaewikust eemal. Istun raseft suurühtlulst lööbub augus (боронка), paremal- ja pahemalpool kaks langenud soldatit, ihapnellid lendawad üle pea ja lõhewad ikka ühe koha peal. Ei saanud aru, mis ta sellele tühja mäe peale lasib. Wõtan pikaafilma ja waatan: üks soldat jookseb mäest alla minu poole ja weel teine tema järele. Esimene toob käsu peale tormata (telefon oli ägeda tule all rikkes), teine on minu tenfif sõdiga. Tahan worontast wälja minna ja meestega seltsis tikuwõitlusesse astuda, aga minu tenfif (tatar) hüüab, minu õlast kinni hakates: „Mina find enne ei lasje minna, kui sa kõhu täis oled sõdunud. Kellele ma siis supi annan, kas nendele, kes siin minu seltsis istuwad?“ (näitab furnute peale). Tean, et heasüdamline tatar, kes kõigiga sinasõber on, mind ei lasje minna; nõutan sellepärast luffta ja sõdn. Tema aga wõttis selle aja sees labida ja mattis need kaks langenut maha, tegi õksteft wäike risti ja ütles: „kirjuta peale.“ Ütlestin, et ma ei tunne neid. Siis ütles: „waata heaste, kes see on?“ Ja siis tundsin oma roodu wanema sanitari ära, kahju tublist poiffist, teine oli ta üks minu roodust, keda mina ei tunnud, sest oli kõigest 3—4 päewa roodus olnud. Seda tundis jälle minu tatar, ja asti oli joones. „Ja nüüd, Arhifin, (nii on tatarini nimi) mine tagasi ja minna lähem lahingusse.“ „Ei ma sinust praegu maha ei jää, mis ütles sinu naine, kui find surmataks ja mind siin ei ole.“ (Igas lahingus on ta minu juures ja alati on need sõnad tema suus). Ta paneb ta sõdginõud rätiku sisse, wõtab piisfi ja ütles: „Sa oota niikaua, ma ütlen woodnatele, et tikuwõitlus algab.“ Lähem siiski ühes temaga ja hüüan lähemalolejatele: „edasi, käärid ja labidad tööle, traatatad

Kari oma hoidjaga koduteel.

maha. See heinakuin, mis waenlase seljataga, on meie dömjaja." Selle peale kostab möirgav bafst tataru suust "hurraa".

Tina sajab waenlase mullakraavist meile wästu, aga kellegil ei tule meelde tagasi pöörata. Tatar kändab mul kõrwa sisse: „Lase maha! Kas ja ei näe, kuda kõil kuulid sinu poole on sihitud?“

Ja oliqi wiimane minut. Laffin maha. Minu üle pea lendasid kuulid. Sel ajal oli esimene wood juba traataia läbi lõitanud ja tatar hüüab: „lähme sinna“. Juba kolm-neli meest lõhuwad tikkudega. Minu järel tuleb neljas wood neile abiks. 5 minuti pärast on furnukehad ja haawatud waenlase kaewikus. Edasi, teisele liinile. Abiwägi selja taga. Ja jälle algab uus wõitlus. Traataed oli kahes kohas, kus waenlane taganes, lahti. Meie lähime nende õladel sealt läbi. Sealt jookswad sakslased, püssa maha wistates, kolmandamale liinile, mis üle 600 sammuga eemal oli. Ilma wahet pidamata tormasime neile järele. See oli meil õnneks, et waenlane ees jooksis, sest need, kes meid kolmandamas liinis ootasid, ei wõinud tuld anda: oma mehed olid ees. Siin algas kibe tikuwõitlus. Sain püssilaega mürtju külge, waatan tagasi: selle sain oma tataru käest, kes wihajelt sakslast tikuga tagus. Neli meest, kes minu seljataha olid tunginud, oli ta juba maha sirutanud, wiies oli juba püssi maha heitnud. Ma ei jõudnud weel teda keelata, et ilma püssita waenlane ei ole enam waenlane, kui juba wihane tatar püssiga sakslase kallale lendas. Siku oli ta katti murdnud, ja nüüd andis hoobi püssilaega sakslasele pahema õla peale, kes ruttu pea eest ära käänas ja uimajelt maha langes. Sel ajal tuliwad meile kats roodu abiks. 15 min. pärast olime meie sakslaste kaewikus peremehed. Wihane tatar tahtis kõiki wangigi maha liiia. Oli suur tegemine enne kui ta wangide

juurest eemale sain. Siis waatas minu otja ja ütles: „Aga kui need sead oleks sind ära tapnud, poleks neil sugugi kahju olnud.“ Dö puhlasime tdeste heinaküünis. Tatar tõi mulle sakslaste kaewikust pehme sulepadja, mille need wist kustikil külast olid sinna toonud. . .

Wälte Cesti rahwas on tuhandeid oma poegi ohwerdanud, ja igalpool, kus ma uue polguga kokku juhtun, kuulen alati: „Ah, need eestlased, need on kõige wihajemad sakslaste waenlased; kõige keerulisemate tikkidega saawad nad walmis, ja tublid kättemaksjad on nad, kui üks nende wendadest on langenud.“

Kõige paremaid soowist saates ja terwitades

Juulil 1916.

W. linna ül. 600 sammuga waenlase kaewikust, kes W. linnas ajub.

Podporutshil Effer.

Sõjameeste terwitused.

Terwitame kõiki sugulasi, sõpru ja tuttawaid, kes kodumaal wiibiwad. Loomas Rootsi, Tallinnast. Johann Otto, Wiljandi kreisist. Madis Rõgene, Wiljandi kreisist.

Нижний Новгородъ, 12. августил 1916.

*

Terwitame 1 aastase sõjawäljal wiibimise järele kõiki sugulasi, omakseid, sõpru, tuttawaid, Cesti õrnetat sugu ja soowime nendega kirjawahetusesse astuda.

Kristjan Westersteyn, Tartust. Daniel Tanning, Rõpinast. Konstantin Parmat, Rõpinast. Paul Pettai, Ranepist. Wasili Raudsepp, Põlwaast, Wõru kreisist.

Адрес: Дѣльств. армія. 117-ый пѣх. Ярославскій полкъ. Музыкантская команда.

Dnnetust ofsides.

(Italia jutule.)

"Ajata! Mida rohkem ma endale wahwust püüan anda, seda rohkem tunnen neetud hirmu selle katku ees."
"Armas Matario," waidles arst, olgu lehitades, "ma ei tea tõeste, mis nõu teile anda. Teie olete liialt elu külge löidetud; kui teie nii õnnelik ei oleks — siis ei tekitaks surm, kauge wõi lähedane, teie niisugust hirmu, usuge mind!"

"Lähendab, hirmu wastu ei leidu abinõu?"

"Oh ja, wõiks teile üht juhutada, kuid ma ei tea, mis parem on: kas see abinõu wõi haigus ise."

"Siiski ütlege, ma ei karda rohtusi; hirm annab mulle löwi wahwuse. Mis pean ma siis tegema?"

"Kõhbat, kuid kõige kõrgemal kraadil kergemeelselt asja."

"Kuulen!"

"Teie peate endale . . . palju dnnetusi muretsema."

Matario Tuccimei tegi härjasilmad ja waatas teraselt arsti Julio Sottani kahwatanud naljatasse näkku: kas teeb ta nalja wõi tõneleb tõsiselt. Arst naeratas ja jättas ütskõitfel häälel:

"Saage wäga dnnetuks, armas Matario, kui teie wähem dnnetu tahate olla kui praegu. Kui teie tundma saate, et elu lõpmata kannatus on, siis huwitab teid wähe, kas teie kolerasse wõi tiiflusele surete."

"Ja seda ütlete teie, tohter?"

"Nimelt! Mida rohkem ma elan, seda kindlamine ma tunnen, et ta elu ise üks haigus on; wõib olla, ainute haigus, millest terweks wõib saada . . . aja jooksul."

Matario Tuccimei astus mõttes arsti majast wälja.

"Aga mis siis, kui tal digus on? Siiski imelik, et inimene selleks, et rahul olla, teatud mõddul dnnetusi peab tundma. Aga kui ma õige katjuts?"

Matario Tuccimei kujutas mõttes oma õnnelikud ette: raudne terwis, rikkalik warandus, wooruslik ja kena naine. Kui ta selle peale mõitles, peatas teda onupoeg Augusto Marinelli, waba ja tööta kodanik, wõlgade ja pahedega loormatud.

"Kuule, armas Matario, sa pead mulle suure heateo tegema; ma taotasin kaardimängul ja andsin auhõna."

"Ara kõnele mulle seesugusist asjust."

"Kui sa mind ei aita, annan sõna, et enda maha lasen."

Matario mõtles: "Aga mis oleks, kui ma alustujeks selle raha wälja annaksin."

Siis, nagu inimene, kes otsusele on jõudnud, küsis ta:

"Kui palju sulle tarwis on. Palun, wähem lobisemiist."

"Kümme tuhat."

"Ühki asil!"

"Kuid wannun sulle, et kuu jooksul tagasi matjan."

Matario läks ühes onupojaga oma pangapidaja juure ja lastis kümme tuhandelise paberi wälja anda; siis, ütsi jäänud, hüüdis ta:

"See on jama hea, kui oleks ta minul tükki südant wälja kiskunud! Kui kena on sellega, mis sa teinud oled, mitte rahul olla!"

Aeglasel sammul kodu tagasi tulles andus Matario kõige magusamatele mõtetele:

"Nüüd ütlen Celestinele, et Augustole kümme tuhat laenasin, ja olen kindel, et ta mulle toleba siseeni teeb!" (Ja ta õdrus enda käsi.)

"See tuleb esimest korda, kuid ma olen kindel, et kui ta teada saab, siis mind sõimamisega wastu wõtab: ta hoiab nii wäga raha!"

Waewalt kübara kõrwale pannud ja tepi naise kätte annud, tegi Matario haleda näo ja algas:

"Sead, armsam, pooletunni eest tegin ma juure rumaluse . . ."

Ta jutustas naisele, milles asi, ja lijas siis: "Jah, sellele logardile Augustole, kes mulle kunagi tagasi ei juuda maksta!"

Ja ta lastis pea alla, ättest wõdotes.

Celestine selle asemel langes tale päris liigutatult taela:

"Mis süda sul ka on! Peab ju oma sugulasi aitama!"

Teisel päewal lendas Augusto Marinelli, telegramm käes, nagu pomm Tuccimei majasse ja hüüdis Matariole:

"Minu onu Luciano suri kolerasse ja jättis mulle kaks kümme tuhat aastast sissetulekut. Misjuguone õnn, misjuguone õnn!" Ja lihas siis wähe aja pärast:

"Ja misjuguone kohutaw, parandamata dnnetus!"

Kolme päewa pärast matjis Augusto Matariole kümme tuhat tagasi ja andis weel nagu kingitusel kaks suurepäraft parandatud brisiant-sõrmust.

"Ma olen walms kühla wõdama," mõtles waene Matario, "et kui ma kümme tuhat merde heidan, siis järgmisel päewal loff mulle nad mingi kala kõhus tagasi toob. Olgu nii! Ürgem mõtelgem enam sellest!" Siis Celestine peale waadates, kes mingi kolebaid tuhwlid wälja õmbles: "Aga kui mõnda abielulist wiiperust endale muretseba? See on alles mõde! Kuid selgitame: mitte seda, et tema . . . Ennem wõiksin mina . . . Muidugi, miks mitte?"

Ta läks kabinetti ja meisterdas, wähe kätikirja muutes, pooltofinat armastusekirju, mis iseendale adresseeris, kirjutask alla "Clorinde" ja pani nad palitu seesmisesse taskusse, kuna palitu warna riputas. Lõunajõõmist lõpetades ütles ta Celestinele:

"Waata minu palitu seesmisesse taskusse: seal peawad mul figarid olema."

"Kus palitu on?"

"Ta ripub kabinetis."

Celestine ruttas, kuid tuli kõhe tagasi.

"Seesmisesse taskus, ütlesid sa?"

"Jah!"

"Seal ei ole midagi!"

"Kuidas midagi?"

"Seal on jul ainult hull paberid; mulle näis, kirjad . . ."

"Loodan, et sa neid ei lugenud?" hüüdis Matario, peaaegu meeleheitlikult nagu tehes.

"Mis sa weel ei arwa!"

Õhtul katjus Matario neid paberid laialtipillutult kummuti peale jätta; kuid hommikul loqus Celestine, katjubes neisse mitte waadata, nad loffu, tegi kena patikese, sibus lindi ümber ja andis mehe kätte, üteldes:

"Sa unustasid need paberid kummutile; kas on neid sulle tarwis wõi pean nad ära peitma?"

"Wista nad wälja, kui arwad," ütles Matario sügawaste pettunult.

"Ma lähen niisuguse langelafelittufeni," mõtles ta meeleheitel, "et Celestine hädaõhtu saadan, nii et ta minu wastu truudust wõib murda. See katse on raske, kuid paratamata!"

Kuidas seda aga teha? Ei ole kerge sõbrale wõi esimesele wastutulejale ütelda: "Olge head, tehke nii ja nii . . ."

Tuccimei juures läis wäga wähe wõdraid ja pealegi niisuguseid auwäärt wõdraid, kel hoopis teised mõtled peas.

Kõiki sündmatuid kõrwale heites, jõubis Tuccimei otjusele, et kõigi majasõprade seas ainult üks on, kes tale seda "head" wõib teha, nimelt Cesare Martini; mitte wäga ilus, mitte wäga tark, kuid ka mitte wastumeelne, sealjuures terve ja weel noor, sest et ta, tema enda sõnade järele, 36 aastat wana. Tuccimei tundis teda juba enne naisewõtmist ja nende wahel walitjes hea läbisaamine. Kui Celestine Tuccimei majasse tuli, sai Cesare Martini seal nii ütelda harilikult külalijeks, iga üle päewa ilmudes, lord lõunaks, lord õhtuks, damkat mängides ja kolm korda nädalas Celestinele, kel kalduwus romansside järele oli, klaweritunde andes — muidugi maksuta.

"Muidugi," mõtles heasüdamlik Tuccimei lõpuks, "kui aga Cesare nõus oleks! Kuidas aga teha, et neid . . . seesugustele mõtetele wiia? Need on kaks nii puhas, nii süntat hinge!"

Jgatahes tahtis ta katjuda ja tegi kõil, mis wõis. Wahel ajas ta naise ja sõbra juuresolekul niisugust juttu, nagu, kes oma tulewast wäimeest hästi soojaks tahab kütta. Siis, Cesarega ütsi jäänud, tegi ta mõne huwitawa kirjel-

duse, nagu see kuningas, kes senikaua oma naise häid omadusi sõbrale kiitis, kuni see temalt naise, trooni ja elu võttis. Kuid Celestine oli tähtsusetu naisterahwas ja Cefare ei saanud millestki aru.

"Misjugune loll," mõtles Matario. Eõuna ajal sundis ta nii naist kui sõpra rohkestes langet kihisevat wiina jooma ja jättis nad siis kahetse, ära minnes ettekäände all, et ta päevaks või paariks kuhugi peab sõitma; tuli aga paari tunni pärast äkki tagasi ja leidis nad, nagu alati, tõstena, tagasihoidlikkudena, koguni nutradena klaveri juures, ees see igavene romans: "Ma tahaksin surra . . ."

"Nagu näha," mõtles ta, "ei saa ma õnnetuks, sest jumal ei taha seda. Eõepoolset nutuwäärt asi. Oh, õnn, sõprus — need ei ole mitte tühjad sõnad . . ."

Ja ta kirjutas õrnalt Celestinet, raputas soojalt Cefare läti.

Kuid kord õhtul saali astudes ja uufe eesriiet kõrwale liikates, jäi Matario õllatult seisma: Celestine istus sohwal, aga Cefare oli ta jalge ees — ja mõlemad naersid, walfult.

"Mis nad teewad?" Ja Matario hoidis tähepanelit olles, poolhämarusesse ja naeratas ta; iseenesest ei teinud Cefare muud kui sidus Celestine kingapaela kinni.

"Kaks last," mõtles Matario, magusalt kiigutatud.

"Kuid nüüd mängin ma nendega tubli tüki."

Ja traagilistel sammudel saali astudes, pani ta ahwardawa näoga käed rinnal ristigi ja kirjus pörutawal häälel:

"Wiimaks ometi tabasin teid!"

Cefare tõusis kahwatuna, hirmununa üles" ja sosistas:

"Sa wõid mind ära tappa, tean; kuid ära tee standali! Seijan sinu teenistuses."

"Kuidas?!"

Matario tundis, kuidas weri tale pähe tungis, ta silmade ees läks uduselt, jalad nõtkusid — ja ta langes toolile.

"Ja mõtelda, et mina ise! Ise!"

Siis lausus ta Celestinele, kes näo kättega warjas:

"Ei, see on minu süü! Mul ei ole õigust enda eest kätte maksta; ära karba . . . Kuid ma tahan tõstigi, tõstigi üles-tunnistust! Mis ajast saadit?"

Celestine nuukjus:

"Wiis aastat."

"Wiis aastat?"

Tohter Julio Cottani nägi Matario Luccimeid watsjalis, reijitohwer läes.

"Kuidas elu läheb, armas Matario?"

"Elu? Elu on haigus, millest ajajooksul terweks saadakse."

"Oh, kurat wõtku! Ja teie sõidate ära?"

Matario jurnumatja häälel piletimühjale:

"Esimene klassi pileti."

Piletimühja ägedalt: "Ruhu teie siis sõidate?"

"Ma sõidan pörgusse! Teil pole tarwis teada!"

Ilmus trükist:

Wene keele iseõpetaja.

Igapäewases elus tarwisminewate kõnelemistega. Hind 50 kop. Selles raamatus on rohkem tarwilikla lauseid ja kõnelemist kui üheski seni ilmunud kallihinnalistes Wene keele õpetajates. Kes igapäewases elus tarwisminewaid kõnelemist ruttu tahab ära õppida, see õhtu omale "Seaduse" kirjastufel ilmunud Wene keele iseõpetaja, hind 50 kop. Saada igast raamatukauplusest. "Seaduse" kirjastus, Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal 46/15, sisekäit Riiutli uul.

Meie Matsi järgmine (108.) sõjanummer ilmub 10. septembril.

Raste läbi wiia.

Mees. "Nagu ma sulle ütlesin, nõnda ka jääb: mina sulle tänawu enam uut kleiti ja kilbarat ei osta!"

Naine. "Noh, hea küll, siis ostab mulle herra Remmelgas."

Mees. "Mitte iialgi! Ma ei anna selleks luba! Ma lõõn ta furnuks!"

Naine. "Ära uhkusta, kõiti ei jõua sa ilka furnuks liita."

Naishambaarst.

Rigulas Noll oli kange "õrnema soo" armastaja.

"Naisterahwas on küll," kinnitas ta. "Ja killega peab õrnalt ümber käima."

Igast loogikast hoolimata läks Rigula simpata naissoo wastu ta nii kaugele, et ta walmis oli naisterahwastele tõstijuga wastutawaid ja, küll tohtri, küll adwokatid, küll astronomi kohtasi kätte andma.

Õrnatundlus naissoo wastu, illeilõlde, ei muutunud Rigulas ka siis karwawäärtski, kui ta ise omale naisterahwa, noore naise, majasje tõi.

Ühel heal päewal hakkasid kallil Leidakesel, nii oli Rigula naise nimi, hambad walutama.

Rigulas oli nagu tule peal. Ta olets walmis õlnud kõiti oma hambaid kurku neelama, kui aga Leidakesel hambawalu järele jäels.

"Kallitene, kallitene, mine hambaarsti juure!" andis ta pool paludes, pool soowides nõu. "Arst paneb rohtu peale ja hambawalu on kui luuaga ära."

"Mis ta sellele weel rohtu paneb!" pahandas närwilik naisufe. "Sammas juus päris lahti . . . Sellele weel rohtu! . . . Wälja, muud midagi! . . ."

"Jah, wälja jah tõmmata!" oli ka Rigulas nõus. "Aga mine naisarsti juurde. Naisterahwas on õrnem. Meesterahwas on ilka nagu murdja. Murrab wõilõualuu poolts . . . Ja Leidakene läks."

Naishambaarst seadis Leida istuma ja astus tööle.

"See on teist ilus," rääkis ta, "et teie naishambaarsti juure tulite. Naisarst — see on õige arst. Saige wastu

Rohane oma osas.

Ma ja sõber. „Oh, minu kallid proua Peedileht, kahetjen väga, et ma teie näitemängu pealt vaatama ei saanud tulla! Roh, kas läts hästi?”

Pro u a P e e d i l e h t. „Suurepäraliselt! Minu abikaasa mängis pettasaanud meest ja ta mängis oma osa nii loomulikul, et otse imesta . . .”

peab õrn olema. Ja naisterahwas on õrn. Meesterahwas — see on murdja. Olete meesterahwa kaigus olnud? Murrab wõi lõnibid latti! . . . Jah. Niisugune hitmus on meesterahwas. Niisugune — ta meesarst . . .”

Ja õrnalt pani ta tangid haige hamba külge ja siutas. Siutas õrnalt, nagu ema, kes lapsel juuksekarwa juust välja tõmbab.

Ruid käärid libifisid, Leida karjatas, haige hammas jäi aga ilkagi suhu istuma.

„Naisterahwas,” rääkis hambakangutaja edasi, „on emalil õrnus ise. Aga meesterahwas! . . . Just kui linamasin. Murrab kõit lõnibid puruts . . . Ja kui juudleb, siis nii, nagu oleks tal seitse nädalat lihapaast olnud. Hammastega, nagu ahne kunagi . . .”

Jälle libifisid tangid. Jälle karjatas Leidale. „Pole wigal!” rahustas arst. „Sa oled naisterahwa juures. Meesterahwas oleks sul selle aja sees juba pool wõi koguni terve lõualuu ära purustanud . . . Onnetu naisterahwas, kes meesarsti juure lähleb!”

Ja jälle libifisid tangid. Ruid ei suutnud Leida enam välja kannatada. „Teie olete täitsa naine!” pahwas ta. „See hammas ei tulegi juust välja!” kinnitas arst. „Miks mitte?” „Tõmmates ei tule ta ialgi!” „Siis murdke!”

„Ei. Naisterahwas nii metsil ei ole. Ma tean, see on walus . . .”

Leida kannatus lattes, ja uks plahkatas.

Leida läks üle uulitsa meeshambaarsti juure. „Kes seda ütles, et see hammas välja ei tule?” „Raisarst.”

„Uhaa! . . . Raisarst . . . Siis ma mõistan.” „Sa ta näal lätkis pool pillaw, pool andeksandew naratus. Oleks naishambaarst seda näinud, ta oleks näost sineni punaselt läinud.

Meeshambaarst pani tangid haige hamba külge. Wäite naks, ja hammas oligi wäljas.

Jah. Meesterahwas on murdja . . .

Riwilombi Snts.

Nostradamuse ettekuulutused.

Kes ei ole Nostradamuse nime kuulnud?

Minult kurdid.

Olgugi, et Nostradamus neli aastajada tagasi elas, tunneb teda iga laps. Mis on Schalljapin, Purischewitsch ja ifegi Salsa Willem tema kõrwal? . . .

Nostradamus — arst, matemaatiker, astronom ja mustakunstimees — sai nägijats tohe selle järele, kui ta usklikuts sai, leseks jäi ja uue naise wõttis.

Räägitakse, et see teine naine nii ostanud olewikku kihwitifels teha, et Nostradamusel muud üle ei jäänudki, kui ennaft tulewikus ettekujutada.

Olgu, kudas on, aga tema ettekuulutused riikide, rahwaste ja usklikute isikute kohta, mis kaugele tulewiku ulatawad (kuni 1931. aastani), on siiaajani kõit täppealt täide läinud.

Nii omas ettenägemistes — 1555. aastal — kuulutas Nostradamus Ludwig XVI jaatusse, Prantjuse rewolutsiooni ühes tema kolebuste ja Robespierre'i tegewusega (pealkirja all: „Suur Robespierre”) imewäärilise täppealjusega ette, ning niisamuti Napoleoni ilmumise, tema wõidukäigud ja otja, äranäidates, et Napoleon Korsika saarel sünib ja „kalju” peal oma surma saab (Püha Helene saar ongi ju puhas kalju).

Nostradamuse ettekuulutustest, mis hiljema aja kohta käiwad, wõiks praeguse Italia kuningas isa, Humberti I-se tapmist 1900. aastal, nimetada, mis seega kolmsada aastat warem ettekuulutati.

Nii ei ole siis ta sugugi ime, et Nostradamus ka seda täppealt ette wõis kuulutada, mis õige meil ligemal päewil oodata on.

Nostradamus kuulutas:

„1916 a. lõpul wõib liha ainult weel Cesti Rahwa Muuseumis, kui muinasaja föödgainet näha.”

„Lalwel hakatakse taimetoidu puudusel juuksekarwa sööma . . . Paljaspealased lasewad oma päid küll mitmel korral koorida, aga juukseid ei tule ilkagi nähtawale.”

„Eigemal päewil, s. o. õige warsti, pistab Kalarannas üks kala wee sees pea välja ja hüitab kolm sõna arusaamatal keelel. Warsti on kõit kalad kadunud, välja arwatud need, mis „fogafes wees.”

„Terwe Tallina linna rahwa kohta jääb üks ainus paar saapaid, mida teegi miljardär kolekalli hinna eest illes ostab ja siis pahase rahwa ja waraste eest ära Amerikasje põgeneb.”

„Paljud konnafilmade arstid lõpetawad oma elu enesetapmisega.”

„Boorimehed nõuawad, et neid kõrgeaususteks hüitaks ja ifegi saatan peab korteripuuduse pärast tuldpuruskawa mäe õõnsusse elama asuma.”

Sir B. Brandy.

„Meie Matsi”

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind lättesaatmisega aastas 5 r. 50 L., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 L. Toimetustest ise ära wites: aastas 4 r. 50 L., 6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 30 L. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume jeniist adressi nr. teatada.

Toimetus ja tallitus:

Tallinnas, Harju ja Riitli uulitsa nurgal nr. 46/15, „Teaduse” raamatukaupluses.

Lastejutud.

Kogust „Aus kasumets“.

Siima ots.

Viitida all põles tuli. Prussakad ronisid siia-sinna, katsumisesarvestega laisalt liigutades. Rööli tuli wiie-aastane Liisi, korjas pruunivatimehi tikutopsi täie ja wistas tulde. Siis jooksis, tegi tuppä wiiwa wahetuks lahti ja hüüdis: „Ema, tule waata, kuis patused põrgus põlewad.“

Abiline.

Rärbes pirises wõrgus, kuhu teda wäike Henni mästinud. „Mis ja teed seal,“ päris ema Hennilt. — „Ei kedagi; meie oleme ämblikuga kahekesi kalal.“

Uffliit.

Juku oli noa kaotanud. See oli raske löök, sama nagu talumehel kõik hobused korraga lagedaks warastatud. — „Saewaisa, aita ise leida,“ palub mehite suures ahastuses. Wiimaks ilmab otstawa asja, jookseb ligi ja hüitab, hambahaid kiristades: „Wõi tema, sunnit, lasti niilaua otstida.“

Puhastwerd mulgid.

Mikk: „Matt, kas tijät — Austria keisre nimi ollawat Musla, wõi si... kulle n'd kos ma läksi — Rants iki, pimetätk weli jah, Rants joosep, no kos ta pahandus joosep?“ „Eah, ei tää, kos ta tühi sis ärä'i joose.“

Landam (suur tükk) ja näädike (tükkike).

Sarwe taluema Maretä lihaosa kees talurahwa omaga seltsis pajas. Kui liha wälja hakati töstma, rabas Maret, ühte tükki nähes, ütlemä: „Ei tea, kelle see suur landam peaks olema,“ tükki terasemalt silmitsedes, lihas aga juure: „Ah soo, see o' ju mu enda näädike.“

Us Wosdam.

Siima nõõpideta.

Austrias on esimese wajakuse tarbeasjade peal järgmine tats:

Roerakutsikas — 5 rbl.

Sitila tuhät — 5 rbl.

Wasklafabad — 2 rbl. 50 kop. paar . . .

Pütsinööpa weel ei jõdda ja sellepärast on nende hind ka weel tõusmata, — 1 rbl. 50 kop. tosin.

Kuid waesem rahwahult leiab ka selle hinna kolekalli olemat ja ei tarwitagi sellepärast enam nõõpisi; hoiawad pütsid kätes kättega ülewäl.

Wiifatas see küll ei ole, aga odaw.

Wissugused juhtumised seeljuures wahel ette tulewad, see on austerlaste . . . sõjasaladus. „E. J.“

„Naise ametis“.

Lopuschnini walla kohtus, Riichinewi kreisis, oli läinud kuu lõpul lese Maria Golbani nõudmiseasi äia Andrei Golbani wastu 17-ne aastase naise ametis olemise eest selle poja juures, 300 rubla suuruses.

Wallakohus leidis nõudmise täitsa õige olemat, seda enam, et Maria oma teenistust kõigest 17 rbl. 50 kop. aastatas hindas.

Küstitaw on nüüd, kumbad selle kohtuotsuse üle pahameelt peawad tundma, kas mehed, keda naistele teenistuse eest maksma sunnitaske, wõi naised, kes päewa kohta kõigest — 41 kop. maksawad. „E. J.“

Ujamärt.

Sarkowi majaanikule proua Sch-le pandi ühel ilusal õõl kolmeaastane laps korwi sees ühes järgmise kirjaga ukse ette:

„Palun poega ules kaswatada. Sellest tuleb tulewane kangelane ja isamaa kaitsja teutonide wastu.“

Riisugust tulewast kangelast ei soowits küll wiist üksti Tallinna neiu enesele. „E. J.“

„Dinaturka“ [wõim
eh?
wihma käest räästa alla.

Rist rinna peal.

Mitte mõni kinodraama, waid tõdesteündinud lugu. Pawlogradi maaomanik S. sai Riichi-Nowgorodi laadal lauljanna K-ga tuttawaks.

Mindi kabinetti einet wõtma.

Kui wanake-maaomanik pärast einet õige „otfustawalt liginema“ hakkas, nägi ta lauljanna rinnal wäljapõletatud risti — märgi, mis S-le wäga hästi tuttaw oli.

Lauljanna oli S. tütar, keda kuue aastase wanemate juurest ära warastati ja Pariisi „kunstikooli“ wiidi.

Rabinetis sündis isa ja tütre wahel liigutaw draama. Sja wiib tütre oma mõisa. „E. J.“

Adwokatid figarid.

Üks New-Yorgi adwokat laskis kasti kallid figarid tule wastu ühes kinnituse seltsis 600 dollari eest ära kinnitada.

Seitsme kuu pärast läks ta kinnituse seltsi kontori, teatas, et figarid kõik „tuleroaks“ on saanud ja nõudis kinnitusehinna wäljamaksamist. Küsimise peale: „Millega teie seda seletate?“ wastas ta:

„Ma suitetasin need figarid ära.“

Selts tõrkus kinnitusehinna wäljamaksamast ja adwokat wiis asja kohtu.

Kohus mõistis seltsi nõudja heaks 600 dollari wäljamaksama. Wastuseks andis selts prokurörile kaebuse fiske, milles ta palus adwokatit kaebakohtulisele wastutusele wõtta, figarite meelega ärapõletamise eest, kinnitusehinna saamise mõttel. Adwokat kohtus ja läks leppima.

Lõpp oli järgmine: süütamise asi lõpetati ära; wäljamõistetud 600 dollarit anti adwokatidele kätte, kuid see pidi jeltile „rahurikkumise“ eest 3.000 dollari maksma.

„E. J.“

Ei ole paras filmapilt.

Näitleja Dilit. „Soovin teile kõigest südamest sünnipäevaks õnne! Lubage, et ma teile seda Vene kombe järel kolmekordse suuandmisega kinnitan . . .“

Proua Sõrmus. „Ah, ei, nüüd ei ole võimalik: minu mees on kodu! . . . Tulge poole tunni pärast tagasi, minu mees läheb intelligentide klubisse, siis võite mind suudelda, niipalju kui soovite.“

Näituse atas.

Kunstnik: „Koh, mis see herra selle preiliga minu pildi üle lõneles?“
„Kuulsin ainult, et ta preilit homme sinu pildi lähedusesse trehwama kutsus.“

Näitusel on ka kaks aurusahla wälja pandud. Uuru-saha juhtijaks on üksainus mees ja saht töötab tofina hobuste eest. Näitusel wiibijad linnalased kiidawad sahla imeheaks ja imestawad, miks talude omanikud omale juba ammu niisuguseid pole muretsenud: ei oleks praegusel ajal kurtmisi ei hobuste ega tödliste puuduse üle.

Kasandu peremees lõnnib lah, omakaswatatud tubalat piibus põletades, aurusahla ümber ja uurib seda igast küljest. „Kilap ta juba kaheteist hobuse eest lünnab.“ tähendab ta wiimats, pipu suust wõttes linnalastele, „aga peats ta, mädend, lõnnikut kahegi eest tegema.“

Reiu: „Uga miks siin lõhna-õli ei ole?“
„Olge ikka, siin on sõjamälestuste näitus, muuseum, nii ütelda.“

„Koh, mis sellest? Kas ohwitserid lõhna-õli ei tarwita?“

Reiu: „Mis sein see on?“
„See ei ole sein, waid tütt sõjalaewa soomustatet, mille granat läbi lõõnud. Näete, kui suur auk?“
„Ah, ma mõtlesin, et see õhu puhastamiseks on!“

Pühapäewal, kui tungimine rahwamurru sees näituse-aias kõige suurem on, pöörab keegi Saaremaa mees linna-ijanda poole küsimusega:

„Kas teie ei wõikš mulle juhutada, misjuguft uulitsat laudu ma siit kõige otssem kouta peale saatsin?“

„U-ga mim-mim-mitu ini-mem-mest siin nän-näitusel?“

„Koh, kummetuhat igatahes.“

„Ja tet-tet-teie ei leidnud nen-nende kü-kü-kü-kümne tut-tuhande seast ke-ke-d-gi teist, ke-kelle käest küt-küfida, kui ainult mim-minid, õhtajat!“

Täiendaw nimekiri.

Kui 17. Eesti põllutöö näituse nimekiri juba trükitud oli, tulid weel mõned tähtsad wäljapaned, kuid nimekirja oli neid juba wõimata wõtta. Et need meie edusammusi nii tõetruult kujutawad ajaloolised asjad mitte unustusehõlma ei wajuks, märgime nad siia ülesse. Kõigepealt — wäljapanija nimi, siis — wäljapandaw asi.

Tallinna hoburaudtee seltsi poolt — kottahobune, jõof-seh 20 aastat järgemisi hommituft õhtuni ilma kaeb-tuft tõstmata.

Kilulinna walitsuse poolt — meetripuud, kauris sünd-sad mõdupuudeks, silgu küpsetamise wardaks, redeli-pulladeks, wähem sündsad küttepudeks.

Arimeeste K. V. S. poolt — suhkrutšehkid, hõlpsad jä-rele teha ja ka üle teha; müütamine annab suure-mat kasu kui waleraha tegemine.

Kadafajakfa kaupluste seltsi poolt — Sõjaaegne sõna-raamat, kudas kaubatarwitajatega upsakalt ümber käia.

Balti mõisnikkude poolt — Esmese õõ-, jah-, kõrtsu- ja muud eesõigused. Peale näitust oksjonile ei panda, sest et igasuguse wäärtuse on kaotanud. Ka wana-traami kauplesjad ei taha.

Podretšikute poolt — tööline, kes kauplemisel lubatud palga õigel ajal täielikult kätte saanud.

Meie Matsi poolt — suhtrupea, millele ostjad pole lei-dunud; tassiinnaga müüdatu paar uufi saapaid ja peotäis hõberaha.

Õspuksawatsetatse weel seda suhtrurongi wälki panna, mis kewadel Tallinna jaoks toodud, aga Petrogradis maha müüdüd.

Sihapaastu ajal

on perenaistele kõigeparemais nõuandjaks

Dr. med. Sindhede

Cestujulik kotaraamat.

Sind 70 kop.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Teaduse“ raamatukaupluses, Tallinnas, Riiutli ja Harju uul. nurgal nr. 46/15. Sisjetäit Riiutli uul. Tellimise aadress: Ревель „Тeadуcъ“

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tärele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja tujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дов. воен. цензурою.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaason.

Wäljaandja J. Muni.

W. Schiffer'i trükk, Tallinnas